

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Başvuru Tarihi
10.04.2021

Kabul Tarihi
24.05.2021

Online Yayın Tarihi
29.06.2021

KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ SÜRECİNDE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

Bekir Erhan ORHAN¹, Dilek UZUNÇAYIR², Ekrem Levent İLHAN³

¹Barış Özel Eğitim Merkezi, Ankara ²Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, ³Spor Bilimleri Fakültesi, Gazi Üniversitesi

Özet

Bu araştırmada, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitim sürecindeki görüş ve önerilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubunu; İstanbul ili Bayrampaşa ilçesinde yer alan Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokulda görevli kaynaştırma öğrencisi olan 10 beden eğitimi ve spor öğretmeninden oluşmuştur. Araştırma deseni olarak, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji (olgu bilim) deseni tercih edilmiş, örneklem seçimi amaçlı örnekleme tekniklerinden “ölçüt örnekleme” ile yapılmıştır. Araştırma verileri, hazırlanan “yarı yapılandırılmış görüşme formu” aracılığıyla toplanmış, görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Daha sonra düz metine çevrilen görüşmeler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenerek ana tema ve alt temalara ulaşılmıştır. Araştırmada, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri 6 tema altında toplanmıştır. Bu temalar sırasıyla; “beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin BEP uygulama süreci”, “kaynaştırma eğitimindeki yetersizlikler”, “beden eğitimi ve spor dersinde kaynaştırma öğrencilerinin başarılarını değerlendirme yöntemleri”, “kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutumlar”, “MEB öneriler” ve “okul yönetimine öneriler” başlıkları ile ortaya konulmuştur. İlgili temalardan toplamda 18 alt tema elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, kaynaştırma uygulamaları için beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yeterli mesleki eğitime sahip olmadığı, kendi bilgi ve tecrübeleri doğrultusunda öğrencilere yardımcı olmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, okulların yeterli fiziksel şartlara ve materyale sahip olmadığını, okul yönetimi ve rehberlik servisinden destek alamadıklarını, ilgili birimlerin okullardaki kaynaştırma eğitimine yönelik mevcut koşulların tespit edilerek giderilmesi gerektiğini ve okul yönetimi, öğretmen ve aile arasında devamlı bir iletişim ağı oluşturulması yönünde öneriler bildirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma, Beden eğitimi ve spor öğretmeni, Beden eğitimi ve spor, Özel eğitim, Nitel araştırma

OPINIONS AND SUGGESTIONS OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS TEACHERS REGARDING THE PROBLEMS WITH INCLUSIVE EDUCATION

Abstract

In this study, 10 government secondary school Physical Education teachers from Bayrampaşa, Istanbul province, who have students with special educational needs in mainstream classes, were asked about their opinions and suggestions regarding inclusive education. The phenomenology method, a qualitative research focusing on lived experiences, was done via "criterion sampling" addressing systemic weaknesses. The data was based on a "semi-structured interview form", interviews were recorded and transcribed to prevent data loss, the data was analysed and grouped into core themes: “The IEP implementation process used by physical education teachers”, “inadequacies in inclusive education”, “methods of evaluating the achievements of SEN students in mainstream physical education classes”, “teachers attitudes towards SEN students,” “MEB recommendations” and “suggestions for school administration”. These were then divided into 18 sub-themes. According to the research, physical education and sports teachers do not believe themselves to have sufficient vocational training with mainstream SEN practices, and so they try to help students in line with their own knowledge and experience. The teachers stated that the schools did not have sufficient physical conditions and materials, and that they could not access support from the school administration or guidance service, they suggest schools evaluate their current situation and identify any issues, and suggest the establishment of a continuous communication network between the school administration, teacher and family.

Key Words: Inclusive education, Physical education and sports teacher, Physical education and sports, Special education, Qualitative research

Sorumlu Yazar: Dilek UZUNÇAYIR², Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, dilekuzncyr36@hotmail.com

GİRİŞ

"Kaynaştırma", özel eğitim gerektiren bireylerin diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını sağlamak ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmek için geliştirilmiş eğitim ortamlarını ifade eder (MEB, 2013). Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli öğrencilere normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte eğitim deneyimlerini paylaşma fırsatını sunabilen bir eğitim modelidir (Sucuoğlu, 2006). Kaynaştırma eğitiminde, özel gereksinimli öğrencilerin sosyal beceri gelişiminin yanı sıra, fiziksel, bilişsel, duyuşsal ve akademik beceri gelişimine katkı sağlanması amaçlanmaktadır (Orakçı, Aktan, Toraman ve Çevik, 2016; Uzunçayır ve İlhan, 2020).

Özel eğitim ihtiyacı olan çocukların, fiziksel, zihinsel, davranışsal ve sosyal ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde bir eğitim programı oluşturulmalıdır. Yetenekleri veya engellilik durumları ne olursa olsun, tüm çocuklar okul faaliyet ve etkinliklerine eşit şekilde katılım sağlayarak, saygı görme, takdir edilme ve arkadaşlık geliştirme fırsatları ile tüm yetenek seviyelerinden akranlarıyla etkileşim kurma hakkına sahiptir (MEB, 2013).

Kaynaştırma eğitimi sürecinde görevli personelde bulunması gereken özellikler incelendiğinde ise; alanında öğrenmeye ve öğretmeye istekli, yeniliklere ve değişime açık, empati kurabilen, sabırlı, duyarlı, ön yargısız bir kişiliğe sahip olmasının yanı sıra bağlı olduğu kurum ve öğrencilerin ebeveynleri ile işbirliği kurabilen bireyler olması ön görülmektedir. Kaynaştırma eğitimi sürecinde öğretmenler, özel gereksinimli öğrencilerin gelişiminde ve sınıf ortamında akranları tarafından kabulü sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerinin bireysel gelişim özelliklerini dikkate alarak değerlendirmeler yapmalı, aileler, ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliği içinde olmalıdır. 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 4. Maddesi (f) bendinde "özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması esastır" ifadesiyle BEP yasal olarak zorunlu hale getirilmiştir. BEP; özel gereksinimli çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını belirleyerek bağlı oldukları eğitim kurumları tarafından bireylerin gelişimlerini desteklemek amacıyla oluşturulan programları içermektedir. BEP aracılığıyla öğretmenler, özel gereksinimli çocukların bireysel ihtiyaçlarını ve sosyal yaşam becerilerini dikkate alarak sınıf içerisinde gerekli düzenlemeleri yaparak meslektaşları, okul yönetimi, personeli ve ebeveynler ile iş birliği içerisinde hareket etmelidir (MEB, 2013).

Özel gereksinimli öğrencileri genel bir eğitim sınıfına dâhil etme fikri, son birkaç yılda birçok ülkede yaygın hale gelmiştir. Tüm müfredat alanlarına benzer şekilde, özel gereksinimli öğrencilerin dâhil edilmesi düşünüldüğünde, beden eğitimi ve sporun birçok zorluk ve fırsatla karşı karşıya olduğu düşünülmektedir. Beden eğitimi ve spor temelli etkinlikler, oyun veya hareket aracılığıyla özel gereksinimli çocukların psikomotor, duyuşsal ve bilişsel gelişimini destekleyen etkinliklerdir (Anderson, 1989; Rink, 2009).

Özel gereksinimli öğrenciler için, beden eğitimi ve spor dersleri zengin içeriğiyle, ilgi ve heyecan verici hareketler içermesiyle özel gereksinimli öğrencileri bireysel veya grup aktivitelerine teşvik edici yönü olmasıyla birlikte çocukların duyuşsal, bilişsel ve sosyal gelişimi açısından çok büyük bir potansiyele sahiptir (İlhan, 2008; İlhan, 2009; İlhan ve Suveren, 2009; İlhan, 2010; İlhan ve Esentürk, 2015; Uzunçayır, 2016; İlhan Esentürk ve Yarımkaya, 2016; Tekkurşun Demir ve diğ., 2016; Kırimoğlu ve diğ., 2016; Tekkurşun Demir ve İlhan, 2019; Tekkurşun Demir ve İlhan, 2020; Albayrak Kuruoğlu ve Uzunçayır, 2020a, Albayrak Kuruoğlu ve Uzunçayır, 2020b, Uzunçayır ve İlhan, 2020).

Beden eğitimi ve spor temelli etkinlikler, özel gereksinimli çocuklara akranlarıyla bir arada bulunma fırsatı sunarak, kaynaştırma eğitimi uygulamalarında son derece önemli bir yere sahiptir (Özer, 2017). Özel gereksinimli öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerine aktif katılımının sağlanabilmesi için özellikle öğretim stratejileri ve ekipmanları, eğitim ortamları tüm öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlanmalıdır. Okul öncesinde, sırasında ve sonrasında diğer fiziksel aktivitelere katılmak isteyen özel gereksinimli öğrenciler desteklenmeli ve fiziksel aktiviteler sırasında normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı rollere ve deneyimlere sahip olmaya teşvik edilmelidir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik görüş ve önerilerinin belirlenmesine yönelik yapılan bu araştırmanın, belirlenen sonuçlardan yola çıkarak kaynaştırma eğitiminin gelişimi açısından yaşanan sorunların çözümüne ışık tutacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubunu oluşturan katılımcıların özellikleri, verilerin toplanması ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma uygulama sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve deneyimlerini betimlemek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji (olgu bilim) deseni tercih edilmiştir. Olgu bilim araştırmalarında, bireylerin yaşanan bir olguyu kendi bakış açısıyla aktarabilecek ve deneyimlerinin ifade edilmesine olanak sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmada, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve önerileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Evren-Örneklem (Araştırma Grubu)

Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ili Bayrampaşa ilçesinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokulda görevli 10 (6 erkek, 4 kadın) beden eğitimi ve spor öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem seçimi ise, amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan "*ölçüt örnekleme*" ile yapılmıştır. Ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturabilir ya da önceden belirlenmiş bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmada katılımcıların isimleri belirtilmeyip kodlanarak araştırmacılar tarafından gizli tutulmuştur. Katılımcıların görüşlerinden alıntılar yapılırken beden eğitimi ve spor öğretmeni olduğunu ifade eden "**BÖ1, BÖ2, BÖ3**" şeklinde bir kodlama sistemi tercih edilmiştir. Katılımcılara yönelik özelliklere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo1. Katılımcıların özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Mesleki Deneyim Yılı	Öğrenim Durumu	Kaynaştırma Öğrencilerinin Tanısı	Kaynaştırma Deneyim Yılı
BÖ1	K	32	7	Lisans	Bedensel Engelli	3
BÖ2	K	35	7	Lisans	Zihinsel Yetersizlik	6
BÖ3	K	37	8	Lisans	Zihinsel Yetersizlik	6
BÖ4	K	38	10	Lisans	Zihinsel Yetersizlik	8
BÖ5	E	38	10	Lisans	Bedensel Engelli, Zihinsel Yetersizlik	8
BÖ6	E	40	15	Lisans	Bedensel Engelli, Zihinsel Yetersizlik	10
BÖ7	E	40	14	Lisans	İşitme Engelli, Zihinsel Yetersizlik	10
BÖ8	E	40	12	Lisans	Bedensel Engelli, İşitme Engelli	10
BÖ9	E	42	12	Lisans	İşitme Engelli, Zihinsel Yetersizlik	10
BÖ10	E	43	15	Lisans	Bedensel Engelli, Zihinsel Yetersizlik	12

Tablo 1 'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin 4'ü kadın, 6'sı ise erkektir. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri en az 7 yıl en fazla 15 yıl mesleki deneyime sahiptir. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma öğrenci deneyimi, en

az 3 yıl ve üzeridir. Kaynaştırma grubu olarak; bedensel engelli, işitme engelli ve zihinsel yetersizliği olan çocuklar ile çalışmışlardır. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin hepsi lisans mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, kaynaştırma eğitimi sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve önerilerini derinlemesine incelemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak konu ile ilgili literatür taraması sonucunda araştırma kapsamında yer alabilecek soru havuzu oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında oluşturulan soru havuzundan, nitel araştırmada yer alabilecek soru sayısı göz önünde bulundurularak “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” soruları oluşturulmuştur. Görüşme formunda yer alan sorular araştırmacıların yanı sıra alanda araştırmaları olan 3 uzman akademisyenin görüşüne sunulmuş ve gerekli olan düzeltmeler yapıldıktan sonra sorulara son şekli verilmiş ve 3 pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu pilot görüşmelerde soruların anlaşılabilirliğine dikkat edilmiş ve ardından düzeltmeler yapılarak, uzmanlardan alınan dönütler ve yapılan pilot uygulama ile soru formu yeniden düzenlenerek son hali verilmiştir.

Araştırmada katılımcılarla yapılan görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiş ve yapılan görüşmeler yaklaşık 20-35 dakika sürmüştür. Görüşme öncesinde katılımcılara, araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve izni ile görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerine “**Bilgilendirilmiş Gönüllü Formu**” ve “**Kişisel Bilgi Formu**” doldurmaları istenmiştir.

Görüşmeler esnasında katılımcıların görüşlerini zenginleştirmelerini sağlamak amacıyla katılımcılara, “*Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik görüşleri nelerdir?*”, “*Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminden beklenti ve önerileri nelerdir?*” rehber sorular eşliğinde aşağıdaki sorular sorulmuştur. Katılımcılara sorulan örnek sorular aşağıda belirtilmiştir.

1.BEP (bireysel eğitim programı) hazırlıyor musunuz? Hazırlıyorsanız uygulama aşamasında karşılaştığımız zorluklar nelerdir?

2.Kaynaştırma eğitiminde öğretmen, akran ve ebeveyn tutumlarını nasıl gözlemliyorsunuz?

3.Kaynaştırma öğrenci/lerinize yönelik beden eğitimi ve spor dersinde öğretimsel düzenlemeler (öğretim yöntemleri, öğretim araçları, yönergeler vb.) yapıyor musunuz?

4. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik beklenti ve önerileri nelerdir?

5. Beden eğitimi ve spor dersinde karşılaştığınız sorunların çözümüne yönelik MEB, üniversiteler ya da özel eğitimle ilgili diğer kuruluşlara önerileriniz nelerdir?

Verilerin Analizi

Bu araştırmada, yapılan görüşmelerin ses kayıtlarında hiçbir değişiklik yapılmadan düz metine çevrilmiş ve içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmaya katılan 10 beden eğitimi ve spor öğretmenin verdiği yanıtların ortak noktaları doğrultusunda temalar oluşturulmuş ve ortak özellikleri karşılaştırılarak alt temalara ayrılmıştır. Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması amacıyla araştırma ortamında uzun süre geçirme, veriler ve analizlerin araştırılan kişilerin kontrolüne sunulması, yorumların uzman kişilerce teyit edilmesi, verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi, araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığının açıklaması vb. gibi durumlara dikkat edilmesi önerilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği yukarıda belirtilen ölçütler doğrultusunda desenlenmiş ve veri analizi sonucunda ulaşılan temalardan elde edilen alt temaları temsil edip etmediğini tespit etmek amacıyla nitel araştırmalar konusunda uzman üç akademisyen tarafından veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir. Temaların temsil ettiği alt temalar bu doğrultuda belirlenmiştir. Verilerin güvenilirliği sağlamak amacıyla $(\text{Görüş birliği}/(\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}) \times 100)$ formülü kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Veriler için hesaplanan uzmanlar arası görüş birliği 94 % olarak bulunmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına görüşlerinden elde edilen verilerden hareketle ulaşılan temalar ve alt temalar tablo 2’te verilmiştir.

Tablo 2. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik görüş ve önerileriyle ilgili temalar, alt temalar ve frekans değerleri

Tema	Alt tema	Katılımcılar	Frekans
Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bep uygulama süreci f(10)	BEP uyguluyorum	BÖ1, BÖ3, BÖ4, BÖ6, BÖ7, BÖ10	f(6)
	BEP uygulayamıyorum	BÖ2, BÖ5, BÖ8, BÖ9	f(4)
Kaynaştırma eğitimindeki yetersizlikler f(13)	Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bilgi düzeyi	BÖ2, BÖ4, BÖ5, BÖ6, BÖ8	f(5)
	Beden eğitimi ve spor ders programının yetersizliği	BÖ3, BÖ5, BÖ6, BÖ10	f(4)
	Materyal yetersizliği	BÖ1, BÖ2, BÖ4, BÖ7	f(4)
Beden eğitimi ve spor dersinde kaynaştırma öğrencilerinin başarılarını değerlendirme yöntemleri f (15)	Sınıf ile aynı değerlendiriyorum	BÖ4, BÖ5, BÖ6	f(3)
	Kaynaştırma öğrenci seviyesine uygun değerlendiriyorum	BÖ3, BÖ7, BÖ8, B9, BÖ10	f(5)
	Toleranslı değerlendiriyorum	BÖ1, BÖ2, BÖ6, BÖ9	f(4)
	Birebir çalışıyorum	BÖ3, BÖ8, B10	f(3)
Kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutumlar f (10)	Öğretmen tutumu	BÖ4, BÖ6, BÖ10	f(3)
	Akran tutumu	BÖ6, BÖ7, BÖ8, BÖ10	f(4)
	Aile tutumu	BÖ5, BÖ9, BÖ10	f(3)
MEB öneriler f (18)	Seminer ve hizmetiçi eğitimler verilmeli	BÖ1, BÖ3, BÖ5, BÖ7	f(4)
	Fiziksel koşullar iyileştirilmeli	BÖ2, BÖ4, BÖ8, BÖ9	f(4)
	Beden eğitimi ve spor ders saati artırılmalı	BÖ1, BÖ2, BÖ5, BÖ6, BÖ8	f(5)
	Kaynaştırma öğrenci sayısı artırılmalı	BÖ3, BÖ6, BÖ8, BÖ9, BÖ10	f(5)
Okul yönetimine öneriler f (6)	Rehberlik servisi aktif çalışmalı	BÖ3, BÖ5, BÖ7	f(3)
	Ebeveynler ve öğretmenleri bilgilendirici çalışmalar yapılmalı	BÖ2, BÖ8, BÖ9	f(3)

Tablo 2 incelendiğinde, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitim uygulamalarına görüşleri 6 tema altında toplanmıştır. Bu temalar sırasıyla; “beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin BEP uygulama süreci,” “kaynaştırma eğitimindeki yetersizlikler,” “beden eğitimi ve spor dersinde kaynaştırma öğrencilerinin başarılarını değerlendirme yöntemleri,” “kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutumlar,” “MEB öneriler” ve “okul yönetimine öneriler” başlıkları ile ortaya konulmuştur. İlgili temalardan toplamda 18 alt tema elde edilmiştir. Temalar dikkate alındığında; beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin BEP uygulama süreci temasında; BEP uyguluyorum, BEP uygulayamıyorum alt temaları, kaynaştırma eğitimindeki yetersizlikler temasında; beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bilgi düzeyi, beden eğitimi ve spor ders programının yetersizliği, materyal yetersizliği alt temaları, beden eğitimi ve spor dersinde kaynaştırma öğrencilerinin başarılarını değerlendirme yöntemleri temasında; sınıf ile aynı değerlendiriyorum, kaynaştırma öğrenci seviyesine uygun değerlendiriyorum, toleranslı değerlendiriyorum, birebir çalışıyorum alt temaları, kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutumlar temasında; öğretmen tutumu, akran tutumu ve aile tutumu alt temaları, MEB öneriler temasında; seminer ve hizmet içi eğitimler verilmeli, fiziksel koşullar

iyileştirilmeli, beden eğitimi ve spor ders saati artırılmalı, kaynaştırma öğrenci sayısı artırılmalı alt temaları, okul yönetimine öneriler temasında ise; rehberlik servisi aktif çalışmalı, ebeveynler ve öğretmenleri bilgilendirici çalışmalar yapılmalı alt temaları yer almıştır.

Tablo 2’de yer alan frekans değerleri incelendiğinde, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin en fazla görüş bildirdikleri kategorinin “MEB Öneriler” f(18) olduğu görülmektedir. Bununla beraber Tablo 2’de beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin az görüş bildirdikleri tema ise; “okul yönetimine öneriler” f(6) olduğu görülmektedir. Bu bölümde kaynaştırma öğrencisi olan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görüşleri alt temalar doğrultusunda ayrı ayrı incelenmiş ve temalara ilişkin katılımcı görüşlerine ait doğrudan alıntılar ile birlikte sunulmuştur.

Tablo 3. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerin BEP uygulama süreci

Tema	Alt tema	Katılımcılar	Frekans
Beden eğitimi ve spor öğretmenlerin BEP uygulama süreci	BEP uyguluyorum	BÖ1, BÖ3, BÖ4, BÖ6, BÖ7, BÖ10	f(6)
	BEP uygulayamıyorum	BÖ2, BÖ5, BÖ8, BÖ9	f(4)

Tablo 3’te beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin BEP uygulama süreci temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde, “BEP uyguluyorum” (BÖ1, BÖ3, BÖ4, BÖ6, BÖ7, BÖ10) ve “BEP uygulayamıyorum” (BÖ2, BÖ5, BÖ8, BÖ9) alt temaları altında toplandığı görülmüştür.

“**BEP uyguluyorum**” alt temasını ilişkin örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

BÖ1 “...BEP programı hazırlıyorum mutlaka.”

BÖ3 “...daha önce engelli öğrenciler ile birlikte olma deneyimim olduğu için BEP programı hazırlıyorum, okulda iki beden eğitimi öğretmeniyiz birlikte hazırlıyoruz” şeklinde ifade etmişlerdir.

“**BEP uygulayamıyorum**” alt temasına ilişkin örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

BÖ2 “...hazırlamadım çünkü nasıl hazırlanması gerekiyor konusunda yeterli bulmuyor kendimi.”

BÖ8 “rehber öğretmenizle hazırlayacaktık ama hocamız okuldan ayrıldı bende hazırlama konusunda yeterli olmadığım için öyle kaldı.” şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 4. Kaynaştırma eğitimindeki yetersizlikler

Tema	Alt tema	Katılımcılar	Frekans
Kaynaştırma eğitimindeki yetersizlikler	Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bilgi düzeyi	BÖ2, BÖ4, BÖ5, BÖ6, BÖ8	f(5)
	Beden eğitimi ve spor ders programının yetersizliği	BÖ3, BÖ5, BÖ6, BÖ10	f(4)
	Materyal yetersizliği	BÖ1, BÖ2, BÖ4, BÖ7	f(4)

Tablo 4’de beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yetersizlikler temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde, “beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bilgi

düzeyi,” (BÖ2, BÖ4, BÖ5, BÖ6, BÖ8) “beden eğitimi ve spor ders programının yetersizliği,” (BÖ3, BÖ5, BÖ6, BÖ10) ve “materyal yetersizliği” (BÖ1, BÖ2, BÖ4, BÖ7) alt temaları altında toplandığı görülmektedir.

“**Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bilgi düzeyi**” alt temasına ilişkin örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

BÖ4 “Engelliler ile ilgili bir ders almadığım için bu konuda yeterli bilgiye sahip olduğumu düşünmüyorum benim gibi birçok meslektaşım da aynı şeyi düşünüyordur eminim.”

BÖ6 “Yani lisans döneminde böyle bir eğitim almadık işte bizlerde tecrübe kazanarak ilerlemeye çalışıyoruz ama yeterli değiliz, eksiyiz.” şeklinde ifade etmişlerdir.

“**Beden eğitimi ve spor ders programının yetersizliği**” alt temasına ilişkin örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

BÖ5 “Beden eğitimi programlarının yetersiz olduğunu düşünmekteyim. Bu alanda uzman özel eğitimciler tarafından programlar hazırlanmalıdır.”

BÖ10 “Beden eğitimi ve spor programındaki yetersizliklerden dolayı kaynaştırma öğrencilerini beden eğitimi derslerinde aktif katılımında sorunlar ile karşılaşıyorum. Bu konuda eğitim programları hazırlanmalı diye düşünüyorum.” şeklinde ifade etmişlerdir.

“**Materyal yetersizliği**” alt temasına ilişkin örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

BÖ4 “Beden eğitimi derslerinde kaynaştırma öğrencilerinin aktif katılımını etkileyen en önemli sorunlar malzeme eksikliği.”

BÖ7 “Öncelikle etkin materyal bulamama, kendimce öğrenciye uygun malzeme üretmeye çalışıyorum fakat yeterli olmadığını düşünüyorum. Özellikle malzeme eksikliği olması kaynaştırma öğrencisine uygun olmayan materyallerin olmayışı çocukların aktif katılımını engellemektedir.” şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 5. Beden eğitimi ve spor dersinde kaynaştırma öğrencilerinin başarılarını değerlendirme yöntemleri

Tema	Alt tema	Katılımcılar	Frekans
Beden eğitimi ve spor dersinde kaynaştırma öğrencilerinin başarılarını değerlendirme yöntemleri	Sınıf ile aynı değerlendiriyorum	BÖ4, BÖ5, BÖ6, BÖ7	f(4)
	Kaynaştırma öğrenci seviyesine uygun değerlendiriyorum	BÖ3, BÖ7, BÖ8, B9, BÖ10	f(5)
	Toleranslı değerlendiriyorum	BÖ1, BÖ2, BÖ6, BÖ9	f(4)
	Birebir çalışıyorum	BÖ3, BÖ8, B10	f(3)

Tablo 5’te beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin başarılarını değerlendirme yöntemleri teması incelendiğinde “sınıf ile aynı değerlendiriyorum,” (BÖ4, BÖ5 BÖ6, BÖ7) “kaynaştırma öğrenci seviyesine uygun değerlendiriyorum,” (BÖ3, BÖ7, BÖ8, B9, BÖ10) “toleranslı değerlendiriyorum” (BÖ1, BÖ2, BÖ6, BÖ9) ve “birebir çalışıyorum” (BÖ3, BÖ8, B10) alt teması altında toplandığı görülmektedir.

“**Sınıf ile aynı değerlendiriyorum**” alt temasına ilişkin örnek görüşler aşağıda sunulmuştur: **BÖ4** “Herhangi bir ayırım yapmıyorum zorlamadan diğer arkadaşları ile aynı değerlendiriyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

“**Kaynaştırma öğrenci seviyesine uygun değerlendiriyorum**” alt temasına ilişkin örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

BÖ3 “Kaynaştırma öğrenci seviyesine uygun uygulama sınavı yapıyorum.” ifadesini kullanmıştır.

“**Toleranslı değerlendiriyorum**” alt temasına ilişkin örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

BÖ1 “Ben toleranslı değerlendiriyorum sonuçta gelişimsel açıdan diğerleri gibi değil desteklememiz gerekiyor çocukları ” şeklinde ifade etmiştir.

“**Birebir çalışıyorum**” alt temasına yönelik örnek görüşler incelendiğinde ise, **BÖ8** “Birebir çalışmayı tercih ediyorum mesela ilk ders sınıfla birlikte iken ikinci dersi kaynaştırma öğrencisine ayırmaya çalışıyorum ama her zaman değil.” ifadesini kullanmıştır.

Tablo 6. Kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutumlar

Tema	Alt tema	Katılımcılar	Frekans
Kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutumlar	Öğretmen tutumu	BÖ4, BÖ6, BÖ10	f(3)
	Akran tutumu	BÖ6, BÖ7, BÖ8, BÖ10	f(4)
	Aile tutumu	BÖ5, BÖ9, BÖ10	f(3)

Tablo 6’da beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutumlar teması incelendiğinde, “öğretmen tutumu,” (BÖ4, BÖ6, BÖ10) “akran tutumu” (BÖ6, BÖ7, BÖ8, BÖ10) ve “aile tutumu” (BÖ5, BÖ9, BÖ10) alt temaları altında toplandığı görülmektedir.

“**Öğretmen tutumu**” alt temasına ilişkin örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

BÖ6 “Kaynaştırma eğitimini destekliyorum ve diğer öğretmenlerinde desteklemesini isterim. Bizlerin olumlu tutumları ve destekleri sayesinde çocuklar topluma kazandırılabilir diye düşünüyorum.”

BÖ10 “Kaynaştırma öğrencilerini olumlu bir düşünce içerisindeyim ben bir beden eğitimi öğretmeni olarak dersime katılımları için elimden geleni yapıyorum. Beden eğitimi ve spor bu çocukların yaşamlarını kolaylaştırmasında etkili her açıdan.” şeklinde ifade etmişlerdir.

“**Akran tutumu**” alt temasına ilişkin örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

BÖ7 “Öncelikle akran ilişkilerini destekleyici çalışmalar yapılmalıdır. Bu da kaynaştırma öğrencilerinin akranları tarafından dışlanmasını önleyecektir diye düşünüyorum.”

BÖ8 “Normal çocuklar ilk başta tedirgin oluyorlardı. Fakat ben derslerimde korkularının yersiz olduğunu elimden geldiğince uygulamalara öğrenci katılımını sağlayarak anlatmaya

çalışıyorum. Böylece akran iletişimlerinin güçlenmesine ve kaynaştırma öğrencilerinin kendilerine öz güvenlerinin arttığını gözlemleyebiliyorum.” şeklinde ifade etmişlerdir.

“**Aile tutumu**” alt temasına yönelik örnek görüşler incelendiğinde ise,

BÖ9 “Ailelerde çocuklarını desteklemeli ve özellikle eğitim programları hakkında bilgilendirilmelidir.”

BÖ10 “Ailelerde çocuklarının gelişimi için okul ve öğretmenler ile iş birliği içinde olmalı ve gerekirse uzman özel eğitimcilerde destek almaldır.” şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 7. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik önerileri

Tema	Alt tema	Katılımcılar	Frekans
MEB öneriler	Seminer ve hizmetiçi eğitimler verilmeli	BÖ1, BÖ3, BÖ5, BÖ7	f(4)
	Fiziksel koşullar iyileştirilmeli	BÖ2, BÖ4, BÖ8, BÖ9	f(4)
	Beden eğitimi ve spor ders saati artırılmalı	BÖ1, BÖ2, BÖ5, BÖ6, BÖ8	f(5)
	Kaynaştırma öğrenci sayısı artırılmalı	BÖ3, BÖ6, BÖ8, BÖ9, BÖ10	f(4)
Okul yönetimine öneriler	Rehberlik servisi aktif çalışmalı	BÖ3, BÖ5, BÖ7	f(3)
	Ebeveynler ve öğretmenleri bilgilendirici çalışmalar yapılmalı	BÖ2, BÖ8, BÖ9	f(3)

Tablo 7’de beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik öneriler “MEB öneriler” ve “okul yönetimine yönelik öneriler” temaları altında toplandığı görülmektedir.

MEB öneriler temasının alt temaları incelendiğinde; “seminer ve hizmetiçi eğitimler verilmeli,” (BÖ1, BÖ3, BÖ5, BÖ7) “fiziksel koşullar iyileştirilmeli,” (BÖ2, BÖ4, BÖ8, BÖ9) “beden eğitimi ve spor ders saati artırılmalı,” (BÖ1, BÖ2, BÖ5, BÖ6, BÖ8) “kaynaştırma öğrenci sayısı artırılmalı” (BÖ1, BÖ2, BÖ5, BÖ6, BÖ8) altında toplandığı görülmektedir.

“**Seminer ve hizmet içi eğitimler verilmeli**” alt temasına ilişkin örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

BÖ3 “Biz öğretmenleri kaynaştırma eğitiminde seminer ve hizmet içi eğitim kursları verilmelidir diye düşünüyorum.”

BÖ7 “Seminerler olsa katılırim biz öğretmenler için çok gerekli diye düşünüyorum. Toplumda bu çocuklara daha çok yardım etmeliyiz onları da topluma kazandırmalıyız.” şeklinde ifade etmişlerdir.

“**Fiziksel koşullar iyileştirilmeli**” alt temasına ilişkin örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

BÖ8 “Tabi ki bunda görev yaptığımız okullarda açıkçası fiziki koşulların çok yetersiz olduğunu herkes tahmin edebilir. Spor salonu olmayan okullarda çalıştık yıllarca ama şu anda çalıştığım okulda spor salonu var ve özellikle kaynaştırma öğrencileriyle ilgili herhangi bir zorluk yaşamıyorum desem, fiziki şartlar çok önemli bunu söyleyebilirim.”

BÖ9 “Kaynaştırma öğrencilerine yönelik olmalı okulların fiziki durumları bu eksiklikler giderilmeli.” şeklinde ifade etmişlerdir.

“**Beden eğitimi ve spor ders saati artırılmalı**” alt temasına ilişkin örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

BÖ6 “Kaynaştırma öğrencilerinin beden eğitimi dersine daha aktif katılımı için ders saati süresinin arttırılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü sınıflar kalabalık ve bu çocuklar bence bu çocukların gelişimi için dersimiz çok önemli bir etkiye sahip.” şeklinde ifade etmiştir.

“**Kaynaştırma öğrenci sayısı artırılmalı**” alt temasına ilişkin örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

BÖ5 “Beden eğitimi öğretmenleri olarak kaynaştırma öğrencileri sayısının arttırmalı diye düşünüyorum. Bizler bu çocukları topluma ancak spor ile kazandırabiliriz.”

BÖ6 “Kaynaştırma öğrenci sayıları arttırılarak spor ile beraber akranları ile iletişimleri artarak kendilerini daha iyi ifade etme fırsatı sunularak toplum içinde yer edineceklerdir.” şeklinde ifade etmişlerdir.

Okul yönetimine öneriler temasının alt temaları incelendiğinde; “rehberlik servisi aktif çalışmalı” (BÖ3, BÖ5, BÖ7) ve “ebeveynler ve öğretmenleri bilgilendirici çalışmalar yapılmalı” (BÖ2, BÖ8, BÖ9) altında toplandığı görülmektedir.

“**Rehberlik servisi aktif çalışmalı**” alt temasına ilişkin örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

BÖ3 “Rehber öğretmenlerine bu konuda çok daha iş düşüyor bizleri bilgilendirebilirler çocukların gelişimi için.” ifadesini kullanmıştır.

“**Ebeveynler ve öğretmenleri bilgilendirici çalışmalar yapılmalı**” alt temasına ilişkin ise, (BÖ2, BÖ8, BÖ9) **BÖ2** “Ailelerin ve diğer branş öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin gelişimlerine yönelik bilgilendirici aktif çalışmalar yapılması gerektiğini düşünüyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada kaynaştırma eğitimi sürecinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve önerileri nitel araştırma yöntemiyle ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların görüşlerinden elde edilen bulgular iki başlık altında değerlendirilmiştir. Bu başlıklar, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik görüşleri ve beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitim uygulama sürecinde karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik önerileridir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik görüşleri;

Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli çocukların, gelişimsel özellikleri dikkate alınarak eğitim programında gerekli düzenlemeler ve uyarlamalar yapılarak normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı sınıf ortamında birlikte eğitim almalarına imkân sağlamaktadır (Acarlar, 2013). Özel gereksinimli çocukların gelişimsel özellikleri tespit edilerek, amacına uygun sistematik, ölçülebilir bir eğitim programına dâhil edilmesi ve süreci devam edebilmesi gelişimi açısından önem arz etmektedir. BEP 'in temel amacı, özel gereksinimli çocukların kaynaştırma uygulaması sürecinde eğitimin tüm imkân ve fırsatlarından en üst düzeyde faydalanabilmesini sağlamaktır (Vuran, 2007).

Yapılan bu araştırmada, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kendi bilgi, tecrübe ve araştırmalarına dayanarak BEP hazırladıkları fakat özel eğitim hakkında herhangi bir eğitim almadıklarını belirtirken bazı katılımcı beden eğitimi ve spor öğretmenleri ise, BEP'in nasıl hazırlanacağı konusunda herhangi fikirleri olmadığını, program hazırlamada desteğe ihtiyaç duyduklarını ve ayrıca kaynaştırma öğrencilerinin değerlendirme sürecinde ise, bilgi ve tecrübeleri ile bağlantılı olarak değişiklik gösterdiği görülmüştür. Öztürk ve Eratay'ın (2010) araştırmasında öğretmenlerin özel eğitim alanından mezun olmamalarının yanı sıra, özel eğitim ile ilgili göreve başlamadan önce ve görev sürecinde herhangi bir eğitim almadıklarını, bu sebeple BEP hazırlama konusunda bir bilgiye sahip olmadıklarını doğal olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenleri, kaynaştırma eğitim hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, beden eğitimi ve spor derslerinin kaynaştırma öğrencileri için yetersiz olduğunu öğrencilere yönelik gerekli malzeme desteğine sahip olmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Benzer şekilde, Aydın (2014) beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma hakkındaki görüşlerini incelediği araştırmasında, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusunda yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıklarını ve bilgilenmeye ihtiyaç duyduklarını, kaynaştırma öğrencilerine yönelik yeterli düzeyde eğitim hazırlıkları yapamadıklarını, destek eğitim hizmetlerinin yeterince verilmediğini, öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programını yeterince uygulamadıklarını ve eğitim sürecinde materyal yetersizliği olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Tüm bu bilgiler ışığında, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersi kapsamında çeşitli teorik ve uygulamalı eğitimler alması gerektiği ön görülmektedir (Morley, Bailey, Tan ve Cooke, 2005).

Ülkemizde kaynaştırma uygulamaları son yıllarda giderek yaygınlaşmakta fakat özel gereksinimi olan öğrenciler ayrı olarak eğitim almaları yerine genel eğitime adaptasyonları

sağlanmaya çalışılmaktadır. Mevcut bu durum beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin özel gereksinimi olan çocuklar için beden eğitimi ve spor dersi konusunda bilgi ve beceriye sahip olmasını gerektirdiği görülmektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ve öğretmenler adayları lisans eğitimleri sürecinde aldıkları eğitimin teoriye dayalı olduğunu, özel gereksinimli öğrencilerin gelişimine destek olma konusunda çok hevesli olmalarına rağmen uygulama eğitimlerinde yetersiz kaldıklarını ve nasıl destek sağlayacaklarını bilememektedirler (Morley ve diğ., 2005).

Kaynaştırma eğitiminin başarısı, onu uygulayacak öğretmenin kaynaştırma hakkındaki eğitimine, farkındalığının gelişmiş olmasına, öğretmene destek olacak okul personelinin ve kaynakların varlığına, gözlem ve değerlendirme çalışmalarının yapılmasına, ailenin aktif katılımına bağlıdır. Örneğin Westwood (2003), kaynaştırma öğrencilerine eğitim veren bir öğretmenin öğrencilerin yetenek ve becerilerini göz önünde bulundurarak, zamanı verimli kullanarak çocukların derse aktif katılımlarını sağladığı sürece etkili bir öğretmen olabileceğini ifade etmiştir. Yine Avcıoğlu, Eldeniz Çetin ve Özbey (2005), branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitim sürecine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili yeterli mesleki bilgi ve beceriye sahip olmadıklarını ve kaynaştırma eğitime yönelik yoğun içerikli eğitimler alınması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Yine Kargin (2004) araştırmasında, kaynaştırma eğitimi uygulama sürecinde yaşanan sorunların en aza indirilmesi için öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilmesi gerektiğini ve aday öğretmenlerin de hizmet öncesinde hem teorik hem de uygulamalı derslerle desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik görüşleri ve önerilerine dair bulguların analizi sonucunda, öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili yeterli mesleki eğitime sahip olmadığı fakat belli bir bilgiye sahibi olanların ise, özel gereksinimi olan bireyler ile daha önce yaşamış oldukları ders tecrübelerinden kaynaklı sınırlı denebilecek kadar az bilgi birikimine sahip olduğu saptanmıştır. Kaynaştırma eğitimi son yıllarda ivme kazanmış olsa da kaynaştırma uygulamaların başarısını sağlamada öğretmenlerin inançları ve tutumları kritik önem taşımaktadır. Çünkü öğretmenlerin bu sürece dâhil olması uygulamayı olumlu yönde etkileyecektir (Norwich, 1994). Mevcut araştırma ve diğer araştırmalar ışığında öğretmenlerin kaynaştırma konusunda uzman desteğine, detaylı bilgiye ve malzeme desteğine ihtiyaç duydukları bulgular sonucunda ortaya çıkmıştır.

Kaynaştırma öğrencilerinin, beden eğitimi ve spor derslerine aktif katılımlarını sağlamak amacıyla öğretmenlerin öğrencilerin seviyesine uygun uyarlamalar yaparak, derse aktif

katılımını teşvik etmesi gerekmektedir. Öncelikle bu uyarlamaları yaparken çocuğun güçlü ve zayıf yönlerinin yanı sıra nelere karşı ilgisi olduğu veya nelerden hoşlanmadığı hakkın da yeterli bilgiye sahip olması gerekmektedir. Burada öğrencinin istedik davranışlardan sonra hoş giden uyaran sunmak yani olumlu pekiştirme çok önemlidir. Özel gereksinimli çocukların sahip oldukları gelişimsel özelliklerine göre bireye özel düzenlenmiş çevreye gereksinim duymaktadırlar. Öğrencilerin, performans yetersizliklerinde kullanılabilecek önemli yöntemlerden biri olan pekiştirme öğrencilerin davranışlarının kalıcılığının sağlanmasında önemli rol oynar. Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere birebir eğitim verilmesi öğretmenlerin uyguladığı bir diğer yaklaşımdır. Araştırmada katılımcı beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin yarısının uyarlama yaptığı fakat diğer yarısının yapmadığı görülmektedir. Uyarlama, beden eğitim ve spor derslerinde kaynaştırma öğrencilerinin kendi seviye ve tutumları göz önüne alınarak yapılmalı ve bu durumda öğretmen özel gereksinimli birey hakkında yeterli bilgiye sahip olmak zorundadır. Öğretmen, öğrenci hakkında yeterli bilgiye sahip olur ve nasıl davranması gerektiğini bilirse öğrencinin öğrenme sürecinde katkıda bulunabilir. Araştırmadaki görüşlerinden çıkan sonuçla öğretmenlerin izledikleri belli bir program olmadığı yine öğretmenlerin kendi bilgi ve tecrübeleri doğrultusunda uyarlama yapmayı ve yapmamayı tercih ettikleri görüşü ön plana çıkmaktadır.

Elde edilen bulgular ışığında beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin çoğunluğunun kaynaştırma öğrencisinin seviyesine göre değerlendirdiği görülmekte fakat daha önce değinmiş olduğumuz “kaynaştırma eğitimindeki yetersizlikler” alt başlığı öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı sonucu ile uyumsuzdur. Daha önce yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde, Scruggs ve Mastropieri (1996), Önder (2007) ve Yorulmaz (2015) araştırmalarında genel olarak öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıklarını, Polat (2016) ise, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin fiziksel gelişim özelliklerini göz önünde bulundurmadan dersi işlediklerini belirtmişlerdir. Conway ve Gow’da (1988) öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerinin fiziksel gelişimlerinden kaynaklanan sorunlara müdahale etmekten rahatsız olduklarını dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra Cox (2013), araştırmasında öğretmenin kaynaştırma eğitim uygulamalarına yönelik olumlu davranışları artırmak ve mevcut olumsuz davranışları azaltmak amacıyla herhangi bir yöntem kullanmadığını bildirmiştir. Çerezci (2015), öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi sürecinde çeşitli problemler yaşadığını, Akcan (2013) ise, öğretmenlere kaynaştırma eğitime yönelik eğitim ve destek hizmetlerinin sağlanması durumunda daha olumlu tutum ve davranışlar sergilenebileceğini belirtmiştir.

Sabah ve diğerleri (2020) beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerini ders içerisinde akranlarıyla aynı değerlendirdiği sonucuna ulaşırken, Galovic ve diğ., (2014) öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerini genellikle akademik alanda değerlendirdiğini, beceri ve gelişimsel açıdan değerlendirmeye gerek duymadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Denizli (2015), kaynaştırma öğrencilerinin gelişimsel özelliklerini göz önünde bulundurarak değerlendirmede yaptıklarını Polat (2016) ise, kaynaştırma öğrencilerini hem teorik hem de uygulamalı sınavlarda akranlarıyla beraber değerlendirildiği sonucuna ulaşmıştır.

Yapılmış olan bu araştırmada ve daha önce yapılmış araştırmalardan çıkan sonuçlar doğrultusunda, öğretmenlerin kendi bilgi ve deneyimleriyle toleranslı olarak kaynaştırma öğrencileri değerlendirdikleri ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin, görüşmeler esnasında özel gereksinimli bireyler ile alakalı birkaç öğretmen dışında teorik ve uygulamalı herhangi bir ders almadıkları ve bu yüzden kaynaştırma öğrencilerini nasıl değerlendirecekleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Özel gereksinimi olan öğrencilerin, bireysel özelliklerinin dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunun için beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi alan özel gereksinimli bireylerin tanı ve özelliklerini iyi bilmesi ve öğrencilerini bu özellikler doğrultusunda değerlendirmesi gerektiği ön görülmektedir.

Özel gereksinimli bireylerin akranları ile aynı seviyede değerlendirilmesi zaten mevcut olan düşük özgüvenlerini olumsuz yönde etkileyebilir, onların beden eğitimi ve spor dersleri konusunda olumsuz tutum ve davranış sergilemelerine neden olabilir. Bu araştırmada, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerini değerlendirme aşamasında izledikleri ortak bir yol olmadığı bu nedenden dolayı da değerlendirme sürecinde öğretmenlerin tutumlarının farklılık gösterdiği görülmektedir. Özel gereksinimli bireylerin buldukları sınıfların bir parçası gibi görebilmesi, daha da önemlisi kendini değerli görebilmesi ve bunu algılayabilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak; beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik bilgi ve becerilerini geliştirilmesi için alanda daha fazla çalışmaların yapılmasıyla, kaynaştırma öğrencilerinin beden eğitimi ve spor derslerine aktif katılımları sağlanarak öğrencilerin gelişimine katkı sağlanabilir.

Eğitimin başarılı bir şekilde uygulanmasındaki kilit unsur, onu uygulamada en büyük sorumluluğu olan personelin, yani öğretmenlerin görüş ve önerileri incelendiğinde kaynaştırma öğrencilerinin topluma adaptasyonu sürecinde sadece öğretmenlerin değil aile ve akran tutumlarının da büyük bir önem taşıdığı görülmüştür. Sorani-Villanueva, McMahon, Crouch ve Keys (2014) araştırmalarında, öğretmenlerin aileler ile kaynaştırma eğitimi

sürecinde iş birliği içerisinde olması gerektiğini belirterek öğrencilerin problemleri davranışlarını ailelerle birlikte çözümlenebileceğini bildirmişlerdir. Yapılan bazı araştırmalarda akranlarıyla birlikte eğitim gören özel gereksinimi olan öğrencilerin daha fazla iletişim kurdukları ve sosyal destek aldıklarında daha uzun süreli arkadaşlıklar kurduklarını ifade edilmiştir (Salend, 1998). Kaynaştırma öğrencilerinin akranlarıyla uyum içerisinde dersleri sürdürebilmesi ve aktif katılım sağlayabilmesinde en önemli etken öğretmen-öğrenci bütünleşmesidir.

Güleryüz (2009) ve Gezer (2017) araştırmalarında, kaynaştırma eğitim sisteminin öğrencilerin akran ilişkisinin kurulabilmesinde ve sosyal yaşamda kabulü artırmada gerekli olduğunu önemli vurgulamışlardır. Engstrand ve Rol-Pettersson'da (2014) kaynaştırma öğrencilerinin, normal gelişim gösteren öğrencilerle aynı eğitim ortamında eğitim alması gerektiğini, öğrencinin akademik gelişiminin yanı sıra sosyal yaşam becerilerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Yapılan bu araştırmada öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, daha önce yapılmış olan çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Sonuç olarak, kaynaştırma öğrencilerinin eğitim sürecinde öğretmen, aile ve akran tutumlarının ayrı ayrı önemli olduğu kesinlikle ayrı düşünülmemesi gerektiği görülmektedir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik önerileri;

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunların çözüm ve önerilerine yönelik bulguların analizi sonucu; öğretmenlerin MEB'in kaynaştırma ile ilgili mesleki eğitime önem verilmesi gerektiğini, okulların fiziksel koşullarının ve eğitim materyallerinin kaynaştırma öğrencilerine uygun olmadığı aynı zamanda yetersiz ve geliştirilmesi gerektiğini önemle belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin öğrenci ve ders sayılarının arttırılması gerektiği görüşünde oldukları saptanmıştır. Beden eğitimi ve spor derslerinin kaynaştırma öğrencilerinin farklı beceri düzeylerine göre yapılandırılması gerekmektedir. Bu yapılandırma aşamasında, MEB'in ve araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin belirttiği gibi kaynaştırma ile ilgili bilgi, beceri, seminer ve hizmetiçi eğitimleri ile desteklenmesi gerektiğini, teorik eğitimin yanı sıra uygulama eğitimi konusunda eğitimler verilmesi gerektiğini ve kaynaştırma öğrencilerine yönelik uygun tesis ve malzeme desteğine ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir.

Okul yönetimine yönelik görüşleri incelendiğinde ise, okul yönetimi ve rehber öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin eğitimi sürecinde diğer branş öğretmenleri ve ailelerin düzenli olarak bilgilendirilmesi gerektiğini ve aktif bir iletişim sağlanması gerektiği görüşü ortaya

çıkmiştir. Kaya (2003), yönetici ve öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi uygulamaları ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğunu ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik yapılan araştırmaların yetersiz olduğunu bildirmiştir. Öğretmenlerin görüşleri okul yönetimlerinin kaynaştırma eğitimi için rehberlik servisinin daha aktif çalışması gerektiği ayrıca branş öğretmenlerine ve ailelere kaynaştırma hakkında bilgilendirici çalışmalar yapılması gerektiği yönündedir.

Sonuç olarak, bu araştırma sonucunda elde edilen bulgularla kaynaştırma uygulamaları için beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yeterli mesleki eğitime sahip olmadığı fakat öğretmenlerin kendi bilgi ve tecrübeleri doğrultusunda öğrencilere yardımcı olmaya çalıştıkları ayrıca okulların yeterli fiziksel şartlara sahip olmadığını, okul yönetimi ve rehberlik servisinden yeterli destek alamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda bazı önerilerde bulunulmuştur. Araştırmada, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik eğitim gereksinimleri olduğu ve BEP hazırlama süreci konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, aday öğretmenler ve diğer öğretmenlere hizmet içinde eğitimleri için gerekli teorik ve uygulamalı eğitimlerin yanı sıra özellikle BEP hazırlama konusunda eğitimler verilebilir. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgili birim ve kurumlar tarafından okullardaki mevcut koşullar tespit edilerek eksiklikleri giderilebilir. Okul yönetimi, öğretmen ve aile arasında devamlı bir iletişim ağı oluşturulabilir.

Çıkar Çatışması

Yazarların herhangi bir kişi, enstitü, kurum ile çıkar çatışması olmadığını beyan ederiz.

KAYNAKLAR

Albayrak Kuruoğlu, M. ve Uzunçayır, D. (2020a). Zihinsel yetersizliği olan çocuklarda uyarlanmış su içi egzersizlerin sosyal beceriler üzerine etkisi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 25 (2) , 117-126.

Albayrak Kuruoğlu, M. Y. ve Uzunçayır, D. (2020b). Uyarlanmış yüzme eğitiminin, özel gereksinimli çocuklar üzerindeki etkilerinin ebeyenleri tarafından seslendirilmesi. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 174-186.

Aydın, M. (2014). Assessing knowledge levels of secondary school physical education and sports teachers about inclusive education. *Educational Research and Reviews*. DoI: 10.5897/ERR2014.1902.

Akcan, E. (2013). *Genel eğitim sınıflarındaki kaynaştırma öğrencileri için milli eğitim bakanlığı tarafından belirlenen eğitim-öğretim etkinliklerinin uygulanma düzeyinin araştırılması.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi. İstanbul.

Avcıoğlu, H., Eldeniz Çetin, M., Özbey, F. (2005). *Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi.* Özel Eğitimden Yansımalar (s. 79- 89). Ankara: Kök Yayıncılık.

Acarlar, F. (2013). *Kaynaştırma Modeli ve Özel Gereksinimli Küçük Çocukların Özellikleri.* Okul Öncesinde Kaynaştırma. Ankara: Pegem Akademi.

Anderson, D. (1989). *The discipline and the profession. Foundations of Canadian physical education, recreation, and sports studies.* Dubuque, IA: Wm. C. Brown Publishing.

Conway, R., Gow, L. (1988). Mainstreaming special class students with mild handicaps through group instruction. *Remedial And Special Education*, 9(5), 24-41.

Cox, J. G. (2013). *Attitudes regarding inclusion and perceptions of support of early childhood teachers in texas.* Doctoral Dissertation, Texas Woman's University.

Çerezci, Ö. (2015). *Okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan kaynaştırma eğitimi uygulamalarının kaynaştırma kriterleri açısından değerlendirilmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi. Ankara.

Denizli, H. (2015). *Fen bilimleri dersi öğretmenlerinin ve fen bilimleri dersini alan kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma eğitimi uygulamaları sürecine ilişkin görüş ve önerileri.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi. Giresun.

Engstrand, R. Z., Roll-Pettersson, L. (2014). Inclusion of preschool children with autism in Sweden: Attitudes and perceived efficacy of preschool teachers. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 14(3), 170-179.

Güleyüz, Ş. O. (2009.) *Kaynaştırma eğitimine devam eden engelli öğrencilerin akranları ile ilişkilerinde karşılaştıkları sorunların değerlendirilmesi.* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi. Konya.

Galovic, D., Brojčin, B., Glumbić, N. (2014). The attitudes of teachers towards inclusive education in vojvodina. *International Journal Of Inclusive Education*, 18(12), 1262-1282.

Gezer, M. S. (2017). *Sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik rol algılarının belirlenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi. Eskişehir.

İlhan, L. (2008). Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda beden eğitimi ve sporun sosyalleşme düzeylerine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 315-324.

İlhan, L. (2009). Voleybolda servis becerisi öğretimine motivasyonel bir yaklaşım. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (3), 196-203.

İlhan, L., ve Suveren, S. (2009). Zihinsel engelli çocuğu olan anne-babaların çocuklarının özel eğitimleri sürecinde beden eğitimi ve spor etkinliklerine yaklaşımlarının değerlendirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 38-48.

İlhan, L. (2010). The effect of the participation of educable mentally retarded children in the special physical education classes upon the anxiety levels of the parents of the children. *Ovidius University Annals, Series, Physical Education and Sport/Science, Movement and Health*, 10(2), 304-309.

İlhan, E. L., ve Esentürk, O. K. (2015). Zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık ölçeği (ZEBSEYFÖ) geliştirme çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 19-36.

İlhan, E. L., Esentürk, O. K., Yarımkaaya, E. (2016). Zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutum ölçeği (zebseytö): geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 1141-1160. <http://dx.doi.org/10.14687/ijhs.v13i1.3656>

Kırımoğlu, H., Yılmaz, A., Soyer, F., Beyleroğlu, M., İlhan, E. L. (2016). Zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık: beden eğitimi öğretmen adayları üzerine bir çalışma. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(1), 80-88.

Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (02) , Doi: 10.1501/Ozlegt_0000000080.

Kabasakal, Z., Girli, A., Okun, B., Çelik, N. L., Vardarlı, G. (2008). Kaynaştırma öğrencileri, akran ilişkileri ve akran istismarı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (23).

Kaya, U. (2003). *İlköğretim okulu yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili bilgi, tutum ve uygulamalarının incelenmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi. Ankara.

Morley, D., Bailey, R., Tan, J., ve Cooke, B. (2005). Inclusive Physical education: teachers' views of including pupils with special educational needs and/or disabilities in physical education. *European Physical Education Reviewe*, 11(1), 84-107. Doi:10.1177 /1356336X05049826.

MEB, (2013). *Bütünleştirme Kapsamında Eğitim Uygulamaları Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara.

Norwich, B. (1994). The relationship between attitudes to the integration of children with special educational needs and wider socio-political views: a us–english comparison. *European Journal Of Special Needs Education*, 9, 91–106

Orakçı, Ş., Aktan, O., Toraman, Ç., Çevik, H. (2016). The influence of gender and special education training on attitudes towards inclusion. *International Journal of Instruction*, 9 (2), 107-122.

Öztürk, C. ve Eratay, E. (2010). Eğitim uygulama okuluna devam eden zihin engelli öğrencilerin öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkında görüşlerinin belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10(2), 145-159.

Önder, M. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin zihin engelli kaynaştırma öğrencileri için sınıf içinde yaptıkları öğretimsel uyarlamaların belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Bolu.

Özer, D. S. (2017). *Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor*. 1. Basım, Ankara: Nobel Yayım Dağıtım.

Polat, R. (2016). *Ortaokul öğrencisi olan kaynaştırma öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi. İstanbul.

Rink, J. E. (2009). *Teaching Physical Education For Learning* (6th ed.). New York: McGraw Hill.

Sorani-Villanueva, S., McMahan, S. D., Crouch, R. ve Keys, C. B. (2014). School problems and solutions for students with disabilities: a qualitative examination. *Journal Of Prevention&Intervention İn The Community*, 42, 58-71.

Salend, S. J. (1998). *Effective Mainstreaming – Creating Inclusive Classrooms* (3rd Ed.). Upper Saddle River, Nj: Prentice-Hall.

Scruggs, T., Mastropieri, M. A. (1996). Teacher perceptions of mainstreaming. A research synthesis. *Exceptional Children*, 63(3), 59-74.

Sabah, S., Taşmektepligil, M., Tunç, T., Ermiş, A., Çavuşoğlu, G. (2020). Kaynaştırma öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik görüş ve gereksinimlerinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18 (1), 81-95. Doi: 10.33689.

Sucuoğlu, B. (2006). *Etkili Kaynaştırma Uygulamaları*. Ankara: Ekinoks Yayınları.

Vuran, S. (2007). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Tekkurşun Demir, G. ve İlhan, E. L. (2019). Spora katılım motivasyonu: görme engelli sporcular üzerine bir çalışma. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 157-170.

Tekkurşun Demir, G. ve İlhan, E. L. (2020). Engelli sporcularda spora katılım motivasyonu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 1-21.

Uzunçayır, D. (2016). *Özel gereksinimli bireylerde su içi aktivitelerin sosyal beceri ve yaşam kalitesine etkisi.* Yüksek Lisans Tezi. Gedik Üniversitesi. İstanbul.

Uzunçayır, D., İlhan, E. L., (2020). *Özel Gereksinimli Çocuklara Antrenör Olmak: Antrenör Görüşleri Doğrultusunda Nitel Bir Değerlendirme.* Spor ve Sağlık Bilimlere Multidisipliner Bakış (Pp.145-180): Güven Yayınları.

Westwood, P. (2003). Commonsense methods for children with special education needs: *Strategies For The Regular Classroom.* London: Routledge Flamer.

Yorulmaz, A. (2015). *Kaynaştırma veren ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde karşılaştığı problemler batman il örneği.* Yüksek Lisans Tezi. Zirve Üniversitesi. Gaziantep.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Çalışma Yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayınları.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Çalışma Yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayınları.